

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 2676/2024
13.02.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Драгане Миросављевић и др Илије Зиндовића, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Данило Инђин, адвокат из ..., против туженог Акционарског друштва за ваздушни саобраћај „AIR SERBIA“ АД Београд, са седиштем на Новом Београду, чији је пуномоћник Сеад Спаховић, адвокат из ..., ради заштите од дискриминације и накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 813/24 од 15.05.2024. године, у седници већа одржаној 13.02.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиоца, изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 813/24 од 15.05.2024. године.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиоца за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П1 24/13 од 15.11.2023. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца да се утврди да је тужени дискриминаторски поступао према тужиоцу и да је истог злостављао на раду и у вези са радом, на тај начин што је незаконитим радњама спречавао тужиочево напредовање у служби и стручно усавршавање, што тужиоцу није дозволио да још 2000. године постане први пилот – капетан на авиону „Боинг 727“, што тужиоца, по конкурс од 2005. године није упутио на обуку за капетана на авиону тип „Боинг 737“, што је прекинуо сваки нормални вид комуникације са тужиоцем, што не одговара чак ни на тужиочеве писмене молбе, представке и захтеве, што га је дана 02.06.2009. године и дана 05.06.2009. године службено звао на разговоре, па је исте одбио да одржи, што је дана 05.06.2009. године спречио тужиоца да, са пуномоћницима, уђе у службене просторије туженог, што је дана 14.07.2009. године донео незаконито упозорење пред отказ уговора о раду број .., што је након 01.07.2009. године престао да уредно обавештава тужиоца о његовим летовима, што је 21.08.2009. године тужиоца, без икаквог образложења, уместо на летење упутио на наставу, што је од 21.08.2009. године онемогућавао тужиоца да ради на тај начин што га није планирао за летове, тако да тужилац од 22.07.2009. до 21.10.2009. године није имао ни један једини лет, те што тужиоца већ годинама назива погрдним и увредљивим именима „Генерал Лер“, „Шицер“ и „Шваба“, чиме је извршио повреде његовог достојанства, угледа, личног и професионалног интегритета, изазвао страх код тужиоца и нарушио његово здравље,

као неоснован. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца да се утврди да је тужени дискриминаторски поступао према тужиоцу и да је истог злостављао на раду и у вези са радом, на тај начин што је следећим изјавама пуномоћника туженог приликом потписивања записника на рочишту за главну расправу одржаном 15.04.2011. године у предмету Вишег суда у Београду П1 430/10 „Ја сам Србин, шта ме брига и за Хаг и за Хашки трибунал“, „Ја сам Србин и баш ме брига за све и за ваш Хаг и за суд“ и „Шта ме брига за све вас“, поново дискриминисао тужиоца и злостављао га на раду и у вези са радом указивањем на његову инфериорност као припадника националне мањине, чиме га је јавно изложио говору мржње и извршио повреде његовог достојанства, угледа, личног и професионалног интегритета, изазвао страх код тужиоца и нарушио његово здравље, као неоснован. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се забрани туженом свако даље вршење било које радње дискриминације злостављања на раду и у вези са радом према тужиоцу, под претњом новчаног кажњавања, као неоснован. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца да се обавезе тужени да делотворно и потпуно уклони све последице дискриминаторског поступања и злостављања на раду и у вези са радом, на тај начин што ће тужиоцу исплатити на име накнаде материјалне штете за период од 25.02.2000. године до 30.12.2014. године на име неисплаћене разлике у заради укупан износ од 6.626.757,47 динара са припадајућом законском затезном каматом за годину 2000. и 2001, односно сваки месец појединачно у износима и каматом наведеном у овом ставу; на име разлике у примањима по основу упућивања на симулатор износ од 118.884,86 SEK (Шведска круна), у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, са законском затезном каматом почев од дана подношења тужбе па до исплате; износ од 9.334,84 ЕУР у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, са законском затезном каматом почев од дана подношења тужбе па до исплате; износ од 747,97 USD у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, са законском затезном каматом почев од дана подношења тужбе па до исплате; износ од 1.974,50 GBP у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате са законском затезном каматом почев од подношења тужбе па до исплате; износ од 4.470,00 CHF у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате са законском затезном каматом почев од дана подношења тужбе па до исплате и на име разлике у примањима по основу накнаде за рад у иностранству износ од 84.353,58 USD у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате са законском затезном каматом почев од дана подношења тужбе па до исплате, као неоснован. Ставом петим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца да се обавезе тужени да делотворно и потпуно уклони све последице дискриминаторског поступања и злостављања на раду и у вези са радом, на тај начин што ће тужиоцу исплатити на име накнаде нематеријалне штете због претрпљеног душевног бола износ од 10.500.000,00 динара са законском затезном каматом од дана подношења тужбе па до исплате, као неоснован. Ставом шестим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца да се наложи туженом објављивање пресуде у дневним листовима „Политика“ и „Данас“, као и електронским медијима са националном лиценцом РТС1 у Републици Србији, као неоснован. Ставом седмим изреке, одбијен је приговор литиспеденције као неоснован. Ставом осмим изреке, обавезан је тужилац да туженом надокнади трошкове парничног поступка у износу од 1.252.125,00 динара са законском затезном каматом почев од извршности па до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 813/24 од 15.05.2024. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован захтев тужиоца

за накнаду трошкова насталих у поступку по жалби. Ставом трећим изреке, обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове поступка по жалби у износу од 180.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешне примене материјалног права и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. Закона парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11...10/23), Врховни суд је нашао да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Наводима ревизије тужиоца да другостепени суд није савесно и брижљиво ценио писане доказе и исказе сведока, као и да побијана пресуда садржи разлоге који су противречни сами себи, указује се на битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 8. ЗПП и члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, које нису прописане као ревизијски разлог у смислу члана 407. ЗПП.

Према чињеничном стању утврђеном пред другостепеним судом, који је отворио расправу у смислу члана 383. став 3.ЗПП, тужилац је немачке националности и по завршетку Пилотске академије ЈАТ-а у Вршцу 1982. године засновао је радни однос код туженог 1984. године као стјуарт. Почев од 1987. године радио је као други пилот на авиону „Боинг 727“, од 2000. године до октобра 2007. године летео је као капетан на мањем авиону АТР 72, а по завршетку обуке за капетана на авиону „Боинг 737“ летео је као капетан – први пилот у одељењу Б 737, делатност летачки послови. У класи је био са капетанима ББ, ВВ, ГГ, ДД, ЂЂ. У погледу навода тужиоца да је тужени незаконитим радњама спречавао тужиочево напредовање у служби и стручно усавршавање, тако што тужиоцу није дозволио да још 2000. године постане први пилот – капетан на авиону „Боинг 727“, утврђено је да је на Јединственој ранг листи летача тужилац варирао на месту, као и његове колеге из класе, али и из класа пре његове и након његове. У току 2000. године ни пилоти из 8. класе Пилотске академије са којима је капетан АА на класи нису напредовали у чин првог пилота капетана, као и да су у односу на све њих брже напредовали и постајали први пилоти – капетани њихове колеге ЕЕ, капетан ЖЖ и капетан ЗЗ, сви из 10. класе туженог. Код туженог постоји поступак на који начин се рангирају пилоти, затим доноси одлука о напредовању у служби, а за одлучивање постоји поред рангирања и успеха у школовању, који су један од фактора одлучивања и оптимално коришћење пуног радног времена, на основу извршеног посла, физичког обима посла, обима извршеног посла, квалитета извршеног посла (односа према путницима, остварених трошкова (уштеда у раду или нерационалности), остварене добити на нивоу коректног пројекта, значајних доприноса или попуста за компанију кроз остварене резултате рада који се не могу финансијски квалификовати, прописано чланом 75. Правилника о раду туженог. У погледу навода тужиоца да по конкурс 2005. године није упућен на обуку за капетана на авиону тип „Боинг 737“, утврђено је да је одлука по конкурс донета сходно одредбама Правилника о обуци летача и одлуку је донео Стручни савет на седници 10.03.2005. године, уз разматрање свих пријава које су достављене за наведени конкурс међу којима је и пријава тужиоца, али и њихових колега са 8. класе Пилотске

академије, када је за наставак обуке на следећој обуци за Б 737 предложен капетан ИИ, који је на основу Јединствених редоследних листа летача из 2004, 2005. и 2006. године, био много више рангиран у односу на тужиоца и остале пријављене капетане, био је 8 година дуже запослен у односу на тужиоца и имао је чин капетана 14 година дуже од тужиоца. У односу на пријаву на конкурс од 27.07.2005. године, тужилац није навео све околности и чињенице предметног конкурса, с обзиром да је на наведеном конкурс у поред тужиоца, капетана ЈЈ, капетана КК за обуку испуњавао услове и капетан ЛЛ, те да одлуком туженог поред тужиоца и капетан ЛЛ није упућен на обуку. Радило се о примени овлашћења послодавца да самостално уређује организацију рада, пословања, одлучује о напредовању, без обзира како то запослени субјективно доживљава. Тужилац ни у једном од наведених поступака није доведен у положај у којем би био дискриминисан у односу на своје колеге, а по основу националности или вероисповести. Свака од наведених одлука туженог донета је у складу са правилницима туженог, по процедури која је у њима прописана и испоштована, тужиоцу дата могућност да уложи приговор, што је он искористио, што су наведени приговори одбијени. Тужилац је распоређен на место капетана на авиону Б 737 у току 2007. године, када је потреба посла и реорганизације код туженог била таква, те да исто није зависило искључиво од неког личног својства тужиоца. У односу на навод тужиоца да је тужени прекинуо сваки нормални вид комуникације са тужиоцем тако да не одговара на тужиоцеве писмене молбе, представке и захтеве, утврђено је да је тужени имао око 900 запослених, да је генерални директор туженог примао око 20-так писмена дневно од запослених, да је у одређеним ситуацијама од стране туженог поступано по поднесцима тужиоца и одговарано уз обавештење тужиоцу да ће све његове дописе узети у разматрање и у најкраћем могућем року одговорити на њих. Непоступање по поднесцима тужиоца од стране генералног директора туженог није имао за циљ дискриминацију тужиоца по личном својству, већ по поднесцима који су пристизани није поступано. Дописом од 21.08.2008. године директор летачких послова за сигурност летења ЉЉ је одговарајући на поднесак тужиоца упутио јавно извињење због кашњења у слању одговора који је настао из разлога коришћења годишњих одмора. У делу тужбеног захтева који се односи на спорне догађаје који су везани за састанке који су требали да буду одржани 02.06.2009. године и 05.06.2009. године, доношењу упозорења пред отказ уговора о раду 14.07.2009. године и престанка обавештења тужиоца о његовим летовима након 01.07.2009. године, утврђено је да је дошло до неспоразума у комуникацији, те да ни у једном тренутку нико од запослених није забранио улаз тужиоцу у просторије туженог, што говори и сам исказ тужиоца у делу да „није желео да уђе у простор туженог без свог правног тима“, да су спорне ситуације резултирале тако што је 14.07.2009. године тужилац добио упозорење пред отказ уговора о раду број ..., а које је донето у складу са законом и Правилником о раду туженог, те ниједним поступком у периоду јуна – јула 2009. године руководиоци туженог се нису дискриминаторски понели према тужиоцу. У односу на наводе да је након 01.07.2009. године тужени престао да уредно обавештава тужиоца о његовим летовима, утврђено је да је на овај начин поступано исто према свим запосленима. У вези навода да је тужени 21.08.2009. године тужиоца, без икаквог образложења, уместо на летење упутио на наставу и онемогућио тужиоца да ради на тај начин што га није планирао за летове, тако да тужилац од 22.07.2009. године до 21.10.2009. године није имао ниједан једини лет, утврђено је да је тужилац 24.07.2009. године отворио боловање по препоруци и упуту неуропсихијатра др Владимира Лазића и исто је закључио 14.08.2009. године. Тужилац је упућен на ванредни лекарски преглед сходно допису ДЦВ ради утврђења психичког стања тужиоца и са налогом да се тужилац не распоређује док се не утврди његово психичко стање, а ванредни лекарски прегледи

нису неубичајени и да се дешавало да пилоти буду на исте упућени сходно члану 124. Закона о ваздушном саобраћају. Капетан ММ је извршио пријаву техничког догађаја 2008 – 2009. године за тужиоца што објашњава из којих разлога би тужилац могао бити упућен на ванредни лекарски преглед. У периоду од 14.08.2009. године до октобра 2009. године тужени је спроводио све потребне мере како би са сигурношћу утврдио да је безбедно да тужилац управља авионом, а са друге стране чињеница да је тужилац био у резервној постави указује да је био распоређен сходно правилнику док се не испуне услови да може да настави са летовима, те да се не ради о удаљењу с посла, већ о распореду летачких послова. Сведоку ЖЖ је тражено пар пута лекарско уверење, као и да је као капетан два пута годишње одлазио на личне провере. У вези навода да тужиоца већ годинама називају надређени код туженог погрдним и увредљивим именима „Генерал Лер“, „Шицер“ и „Шваба“, утврђено је да ни у једном тренутку нико од надређених нису на овај начин називали тужиоца и да им није познато да је неко некада на наведени увредљив начин позивао тужиоца, а са друге стране тужилац није конкретно ни у једном тренутку навео ко га је и када овако називао, запослени код туженог су поступила са поштовањем према тужиоцу, а што произлази из поднесака који су му упућивали. Висина материјалне штете је утврђена према налазима и мишљењима судских вештака.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да нема основа за закључак да је од стране послодавца тужилац стављен у неповољнији положај у односу на друга запослена лица, односно да је због личног својства или националне припадности повређено право личности и право из радног односа. Поступањем туженог није учињено злостављање и дискриминација на раду, па из ових разлога је одбијен тужбени захтев.

По налажењу Врховног суда правилно су нижестепени судови одбили тужбени захтев за утврђење да је тужена дискриминаторски поступала према тужиоцу са елементима злоставе на раду, а следствено томе и захтев за накнаду материјалне и нематеријалне штете.

Забрана дискриминације у области рада прописана је Уставом, а ближе је регулисано Законом о забрани о дискриминације и Законом о раду

Закон о забрани о дискриминације („Службени гласник РС“, бр.22/09) у члану 2. став 1. тачка 1. прописује да изрази „дискриминација“ и „дискриминаторско поступање“ означавају свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства) у односу на лица или групе као и чланова њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, који се заснива на неком личном својству. Чланом 16. став 1. овог закона забрањена је дискриминација у области рада, односно нарушавање једнаких могућности за заснивање радног односа или уживање под једнаким условима свих права у области рада, као што су право на рад, на слободан избор запослења, на напредовање у служби, на стручно усавршавање и професионалну рехабилитацију, на једнаку накнаду за рад једнаке вредности, на правичне и задовољавајуће услове рада, на одмор, на образовање и ступање у синдикат, као и на заштиту од незапослености. Заштиту од дискриминације из става 1. овог члана ужива лице у радном односу, лице које обавља привремене и повремене послове или послове по уговору о делу или другом уговору, лице на допунском раду, лице које обавља јавну функцију, припадник војске, лице које тражи посао, студент и ученик на пракси, лице на стручном

оспособљавању и усавршавању без заснивања радног односа, волонтер и свако друго лице које по било ком основу учествује у раду (став 2). Чланом 45. став 2. прописано је да уколико тужилац учини вероватним да је тужени извршио акт дискриминације, терет доказивања да услед тог акта није дошло до повреде начела једнакости, односно начела једнаких права и обавеза сноси тужени.

Законом о раду забрањена је непосредна и посредна дискриминација лица која траже запослење, као и запослених, с обзиром на пол, рођење, језик, расу, боју коже, старост, трудноћу, здравствено стање, односно инвалидност, националну припадност, вероисповест, брачни статус, породичне обавезе, сексуално опредељење, политичко или друго уверење, социјално порекло, имовинско стање, чланство у политичким организацијама, синдикатима или неко друго лично својство (члан 18.); док непосредна дискриминација у смислу овог закона јесте свако поступање узроковано неким из основа из члана 18. овог закона, којим се лице које тражи запослење, као и запослени, ставља у неповољнији положај у односу на друго лице у истој или сличној ситуацији (члан 19.).

Полазећи од законских норми, основна карактеристика дискриминације јесте прављење разлике између лица које тврди да је дискриминисано и других лица у истој или сличној ситуацији, које при томе мора бити неоправдано и мора бити везано за неко лично својство дискриминисаног лица. Лице које тврди да је дискриминисано мора да учини вероватним акт дискриминације, односно да му је због неког личног својства повећено људско или мањинско право зајемчено Уставом и то представља неопходну претпоставку да би се могла утврдити повреда начела забране дискриминације. У конкретном случају, правилно је становиште нижестепених судова да у поступању тужене не постоји ни непосредна ни посредна дискриминација. Тужилац није доказао да је тужена повољније поступала према другим запосленима у сличној ситуацији, а да је једина разлика између њих неко заштићено право односно лично својство, јер мора постојати узрочна веза између неповољног поступања и тог личног својства. Наиме, није спроведена дискриминација над тужиоцем напредовањем капетана из 10. класе, с обзиром да код туженог који је јавно предузеће постоји поступак на који начин се рангирају пилоти, доноси се одлука о напредовању у служби, а за одлучивање постоји више критерију битних за доношење одлуке и да се таква одлука није односила само на тужиоца као припадника 8. класе, те у радњама туженог нема елемената дискриминаторског поступања спречавања тужиочевог напредовања у служби и стручног усавршавања; одлука донета по конкурс за обуку капетана и копилота од 01.03.2005. године донета је након разматрања свих пријава које су достављене за наведени конкурс, а предлагање другог лица не тужиоца по наведеном конкурс за обуку не представља вид дискриминације, као и да поступање туженог по пријави на конкурс од 27.07.2005. године спада у ред примене овлашћења послодавца да самостално уређује организацију рада; непоступање по поднесцима тужиоца нису имали за циљ дискриминацију тужиоца по личном својству, а непоступање по писменима која су пристизали не може се окарактерисати као дискриминаторски акт; спорне ситуације у вези догађаја од 02.06.2009. и 05.06.2009. године које су кулминирале доношењем упозорења пред отказ уговора о раду у себи не садрже елементе дискриминаторског поступања имајући у виду да тужиоцу нико од запослених није забранио улаз у просторије туженог, а упозорење пред отказ је донето у складу са законом и правилником о раду туженог; тужилац није био једини у ситуацији да је престало уредно обавештавање о летовима и није на било који начин стављен у неповољнији положај у односу на друге запослене оваквим поступање

руководилаца туженог, као ни чињеницом да је био упућен на ванредни лекарски преглед сходно допису ДЦВ ради утврђења психичког стања са налогом да се тужилац не распоређује док су не утврди његово психичко стање, с обзиром да је овакво овлашћење туженог проистекло из одредбе члана 124. тада важећег Закона о ваздушном саобраћају и да су на ванредне лекарске прегледе поред тужиоца упућивани и други пилоти. Код утврђеног да ни у једном тренутку нико од запослених није тужиоца називао погрдним и увредљивим именима „Генерал Лер“, „Шицер“ и „Шваба“, то се неосновано и у овом делу указује на повреду достојанства, угледа, личног и професионалног интегритета тужиоца. Дакле, у овом случају тужилац није доказао да је тужена повољније поступала према другим запосленима у сличној ситуацији, па се по нашање тужене не може сматрати дискриминаторним, а самим тим правилно је одлучено када је одбијен тужбени захтев за утврђење и следствено томе захтев за накнаду штете.

Супротно ревизијским наводима, радњом тужене коју је тужилац означио као дискриминаторско поступање не могу се квалификовати као дискриминације у смислу цитираних законских норми.

Из наведених разлога с обзиром да се осталим наводима ревизије оспорава утврђено чињенично стање, што не може бити ревизијски разлог према одредби члана 407. став 2. ЗПП, Врховни суд је применом члана 414. став 1. ЗПП одлучио као у ставу првом изреке.

Имајући у виду да тужилац није успео у поступку по ревизији то му нису досуђени трошкови поступка, па је одлучено као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Добрила Страјина,с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић